BÉCSI POSTA

A BORNEMISZA PÉTER TÁRSASÁG KULTURÁLIS ÉRTESÍTŐJE

Új sorozat, XVI. évfolyam, 7. (124.) szám **Bécs, 2021. október**

Alkotók, körülöttünk

Nem könnyű megszólalni. Nem könnyű megmutatni mire képes az ember. Nem könnyű másokat benső világunkba bizalommal beengedni. Sérülékenynek és kíváncsinak, erősnek és az alkotó magányban is határozottnak lenni sem könnyű. Nem könnyű művésznek lenni és ismeretlen művésznek még sokkal nehezebb. Akit nem véd az ismertség és az elismertség. Művészet- és szépségszerető emberekként és egyesületként, mi ilyen alkotókat fogunk a Bécsi Posta lapjain bemutatni. Helyet adunk nekik lapjainkon és teret a termeinkben, a falainkon

Nyári, rendkívüli előadássorozatunk verselőestéjén, július 4-én, **Szabó Zsuzsa** verseire, gondolataira, igaz és szép szavaira figyeltünk. Most **Komáromi Mónika** festményeit és grafikáit mutatjuk be lapunk e számában, és készítettünk vele egy bemutatkozó interjút. kz

Interjú Komáromi Mónika képzőművésszel

KZ: *Kedves Mónika! A Bécsi Posta lapjain veled folytatódik sorozatunk, melyben Bécsben élő alkotókat, művészeket szeretnénk bemutatni. Kérlek, röviden mutatkozz be.*

KM: A művészet mindig is az életem hatalmas része volt. Mindent megtettem, hogy ebben az irányban fejlesszem a képességeimet és tanuljam a szakmát. Miután elvégeztem a grafika szakot, rengeteget dolgoztam magamon és a munkáimon. A Szegedi Tudományegyetem Képi Ábrázolás szakán végeztem. Célom egy olyan szintű művészeti szak elvégzése volt, ami több irányból közelíti meg a művészeti létet. Komplex módon tanulhattam festést, grafikát, mintázást, fotót, animációt, kerámiakészítést és formatervezést.

KZ: *Mikor az általad átküldött képeket nézegettem igyekeztem megfejteni a belső világod. Nem sikerült. Hihetetlen az a színskála és kompozíciós gazdagság, mely alkotásaidat jellemzi. Most rákérdezek: mi áll közelebb hozzád, a markáns fekete-fehér, az op art jellegű világlátás, esetleg a nagy, erőteljesen színes mezők, vagy a lágy akvarell? Melyik a hozzád legközelebb álló, kedvelt önkifejezési módod?*

KM: Munkáim sokféleségében a Képgrafika szakirányom is nagy szerepet játszik. Szeretem a karakteres örvénylő formákat, a részletek sokféleségét, alakzatok és testek összeolvadását. Nagyon szeretek színekkel, karakterekkel dolgozni. Ezt mindig az adott munka határozza meg és az, hogy mit szeretnék megmutatni általa, tehát mi az az érzés, amit közvetíteni szeretnék a néző felé.

KZ: *Kit tartasz mesterednek?*

KM: Szeretem a formatervezőket. Jess Shaw Cloud című munkája egyszerre lámpatest és installáció, aminek nemcsak maga a tárgy, hanem a szemlélőben keltett érzés is ugyanúgy a része. Hasonlóan Ronan és Erwan Bouroullec Cloud című munkája, ami térelválasztó és polc egyben.
Maarten Baas szenesedő bútorai is elképesztő hatást keltenek. Philippe Starck bútorai, háztartási tárgyai és Marcel Wanders formavilága is lenyűgöz. Ők mind nagy példák előttem kreativitásban és önkifejezésiben.

KZ: *Melyek a kedvenc bécsi képtáraid, múzeumaid? Kiknek az alkotásai előtt álldogálsz szívesen.*

KM: Részt vettem Bécsben tanulmányaim alatt művészettörténet szakmai gyakorlaton. Részletesen megismertem a Bécsi Szépművészeti és a Leopold múzeumot. Mindkettő elvarázsolt a sajátos világával.

KZ: *Mi az, amivel szívesen kísérleteznél – anyag, stílus – esetleg van titkos művészi vágyad, óhajod?*

KM: A forma és bútortervezésbe szívesen elmélyülnék.

KZ: *Hol és mikor voltak – egyéni/csoportos – kiállításaid? Hol sikerült eddig a közönségnek bemutatkoznod?*

KM: Egyetemi éveim alatt két alkalommal vettem részt a tanszéki csoportos IMDK kiállításon, valamint művésztelepi szakmai gyakorlaton, Csongrádon és Makón. Jövő nyáron tervezem Szegeden a Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtárban az első önálló szakmai kiállításomat. Rengeteg tervem van az új munkáimmal és ezek kiállításával kapcsolatban.
Köszönöm az interjút! *Kató Zoltán*

M E G H Í V Ó

A Bornemisza Péter Társaság novemberi rendezvényére,

Előadónk:

Takács László
„A regényírás kulisszatitkai - Kosztolányi Dezső: Nero, a véres költő”

a Bécsi Magyar Történeti Intézettel közös rendezvény

2021. november 7-én, vasárnap, d.u. 17:30 órakor
A rendezvény helyszíne: Bécs 6., Capistrangasse 2/15

Takács László 1968-ban született Egerben. Középiskolai tanulmányait a Pannonhalmi Bencés Gimnáziumban végezte. Magyar – latin – ógörög szakos diplomát az Eötvös Collegium tagjaként az Eötvös Loránd Tudományegyetemen szerzett.
1994-ben Borzsák István akadémikus, egyetemi tanár Herder-díjához kapcsolódóan Herder-ösztöndíjasként egy évig Bécsben tanult.
1995-től tanít a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Karán, a Klasszika Filológia Tanszék vezetője. Fő kutatási területe a római irodalom története, azon belül is elsősorban Nero császár korának, a Kr.u. I. század derekának irodalomtörténete. Első monográfiáját is ennek a témának szentelte, amely 2003-ban jelent meg Irodalmi élet a Nero-kori Rómában címmel. Nero kora irodalmának kutatásán keresztül került kapcsolatba olyan kutatási témákkal, amelyek látszólag távol esnek a római irodalomtörténet kutatásától. Ezek közül is kiemelkedik Kosztolányi Dezső Nero, a véres költő című regényének kritikai kiadása, amely 2011-ben jelent meg. Kosztolányi Nero-regénye ugyanakkor ráirányította a figyelmét azokra a művekre is, amelyeket a Nero, a véres költő írását megelőző időben vagy azzal párhuzamosan fordított Kosztolányi, mint például Oscar Wilde Dorian Gray arcképe vagy Huysmans A különc című regénye, de ebbe a sorba tartozik Lord Alfred Douglas, Wilde barátjának apologetikus önéletrajza, az Oscar Wilde és én is, amelynek magyar fordítását alig két évvel a Nero-regény előtt publikálta Kosztolányi. Jelenleg tehát éppen Kosztolányi Wilde-fordításainak kritikai kiadásán dolgozik, miközben érdeklődése homlokterébe – talán éppen Wilde hatására is – az ókori ír/kelta irodalmi, mitológiai és vallásos hagyomány, valamint a kereszténység által közvetített klasszikus római műveltség találkozása és egymásra hatása áll. Mindezzel párhuzamosan éppen II. Rákóczi Ferenc Confessio Peccatoris (Vallomások) című műve kritikai kiadásán dolgozik.

"Milyen nagy művész..." - Kosztolányi Dezső: Nero, a véres költő

A *Nero* keletkezését általában a nem sokkal korábbi politikai szerepvállalással, irodalmi előképeit pedig problematikájukban rokon irodalmi alkotásokban szokták keresni, illetve fölfedezni. Míg azonban sem a Szabó Dezsővel folytatott polémia, sem a Wilde vagy France művek ismerete nem ad magyarázatot arra, hogy Kosztolányi miért Nerót választotta regénye tárgyául, Révay József nem sokkal korábban megjelent Petronius-fordítása vagy Sienkiewicz *Quo vadis*-a már közelebb visz a római császár alakjához. Maga Kosztolányi több alkalommal is nyilatkozott arról, hogy mi ihlette regényét, s minden alkalommal egy kávéházi, méghozzá római kávéházi élménnyel hozta kapcsolatba a *Nerót*. Ebből a szempontból az első legfontosabb dokumentum egy 1924. szeptember 15-én kelt, Makszim Gorkijnak írt olasz nyelvű levél, amelyben nemcsak a műről ír, hanem annak keletkezéséről is föllebbenti a fátylat:

„Igen hálás vagyok Önnek, hogy lehetőséget adott új regényem, *A véres költő* bemutatására, melynek főhőse egy dilettáns irodalmár, a tehetségtelen császár, Nero. E könyv ötlete Rómában merült fel bennem, mikor az örök városban bolyongva láttam a mai latinokat, az olaszokat, hallottam a mai latin nyelvet, az olaszt, s az a gondolatom támadt, hogy a klasszikus múlt nem arra a múltra hasonlít, melyről retorikus versekben és merev történelmi értekezésekben olvasunk, s hogy Nero és Seneca bizonyosan nem a latin klasszikusok tiszta nyelvén beszélt, hanem a múlt is ennek a jelennek a mása, és az egzaltált és beteg császár meg nagyszerű tanítómestere valójában nem mások, mint egy régi irodalmi kávéháznak, a Caffè Aragnónak hősei. […]”[1]

A Caffè Aragno a római Via del Corsó 180-as szám alatt, a Marignoli palotában 1888 és 1955 közt működött híres kávéház, neves írók, újságírók és festők találkozó és törzshelye. Orio Vergani 1938-ban azt írta róla, hogy ez a hely a *sancta sanctorum della letteratura, dell'arte e del giornalismo.*

Így ír róla Szini Gyula *Irodalmi kávéházak* című írásában (Nyugat, 1917, 1. szám)

„Café Aragno, a római élet legizzóbb fókuszában, a «Corso»-n, a parlament és a szerkesztőségek közelében fekszik és ennélfogva az Örökváros legnyugtalanabb, örökké zsibongó, mindig zsúfolt kávéháza. Néha nehezebb benne helyet kapni, mint valamely olasz kabinetben miniszteri széket. Az «Aragno» a modern Róma «basilicá»-ja. Ajtai, tükörablakai örökké nyitva vannak, akár megfagy a víz a mosdótálban, akár az inget is leolvasztja az emberről a hőség. […] Itt tárgyal a kiadó a világhírű íróval, aki könnyen lángba tudja borítani Olaszországot. Itt alkudozik legújabb gavallérjával az előkelő kokott, akinek nevét az egész Corso ismeri. És ide tér be nagy tömeg kíséretében a bolond gróf, aki az imént a Colonna-téren eszelősen vicces, zavaros beszéddel haranguirozta a népet. […]”

Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy már három év telt el azóta, hogy a *Nerót* megírta Kosztolányi, így nem zárhatjuk ki annak a lehetőségét, hogy – látva az őt ért támadásokat és azokat az értelmezéseket, amelyek egyfajta önigazolást láttak a regényben – egyszerűen meggyőzte magát arról, hogy regényét egy ilyen élményből eredeztesse. Évekkel később ugyanis, egy magyar lapnak adott interjújában megismétli, amit Gorkijnak írt, sőt az egészet még azzal is megtoldja, hogy azt állítja, nem is ismerte azt a kort, amelyben regénye játszódik, amit éppen maga a regény cáfol legékesebben. Ekkor már azt sem említi meg, hogy egy híres római kávéházra gondolt:

„Hasonló semmiségeket árulhatnék el egyéb regényeimről is. Néró-regényem, *A véres költő,* bizonyára ifjúkori benyomásaimra vezethető vissza, egy kávéházat láttam, ahol egymás hegyén-hátán nyüzsögtek a süldő költők, írók és vérszomjas műkedvelők. Semmi köze ennek a latin történelemhez. Ezt csak később kezdtem tanulmányozni, miután befejeztem.” (in: Kosztolányi Dezső: *Ábécé*, sajtó alá rendezte és a bevezetőt írta ILLYÉS Gyula, Budapest, Nyugat, 194[?], p. 151: *Hogy születik a vers és a regény?* – 1931. március 8 és 15. Pesti Hírlap V.)
Ugyanebben a kötetben olvashatjuk ezt is: „Néro császárral egy budapesti kávéházban feketéztem. (in: Kosztolányi Dezső: *Ábécé*, sajtó alá rendezte és a bevezetőt írta ILLYÉS Gyula, Budapest, Nyugat, 194[?], p. 64.)

[1] Zágonyi Ervin fordítása. In: Réz, 970.

Kosztolányi, amint az különböző lapoknak küldött útibeszámolóiból megállapítható, 1910-ben hosszabb időt töltött Olaszországban, kiváltképpen Rómában,[2] s ekkor valóban megfordulhatott a Caffè Aragnóban, noha írásaiban nem emlékezik meg róla.

Kosztolányiné férje halála után megjelent életrajzában a regény ötletét ugyan egy sokkal markánsabb és aktuálisabb eseményhez, a Szabó Dezsővel való vitához kötötte, mégsem feledkezhetünk meg arra, hogy a fiatal Kosztolányi, aki az egyetemen a német szakra iratkozott be, már pár hónapot Bécsben is eltöltött, egyetemi tanulmányai kezdetén teljesen Nietzsche hatása alá került. A *Nero* egyik leghangsúlyosabb alapkonfliktusában, a hallgató Britannicus és a fecsegő Nero szembeállításában pedig mintha éppen egy nietzschei gondolat tovább gondolását fedeznénk föl. A filozófus *Vidám tudomány (La goya scienza)* című művében (36. részlet) olvashatjuk az alábbi, Neróhoz is kapcsolódó gondolatokat:

> *„Utolsó szavak.* – Emlékezhetünk rá, hogy Augustus császár, ez a félelmetes ember, aki úgy uralkodott önmagán és úgy tudott hallgatni, mint holmi bölcs Szókratész, utolsó szavaiban indiszkrét volt önmagához: első ízben dobta le álarcát, amikor mindenkinek értésére adta, hogy álarcot viselt és komédiázott, a haza atyját és a trónon ülő bölcsességet játszotta, illúziót keltően jól! *Plaudite amici, comoedia finita est!* – A haldokló Nero gondolata: *qualis artifex pereo!* volt a haldokló Augustus gondolata is: komédiás-hiúság! Komédiás-szószátyárság! És épp az ellentéte a haldokló Szókratésznak! – Tiberius azonban némán halt meg, ez a minden önkínzók legelkínzottabbja – *ő igazi* volt és nem színész! Mi járhatott utoljára a fejében? Talán ez: „Az élet – hosszan tartó halál. Én bolond, aki oly sokak életét kurtítottam meg! Hát arra születtem *én,* hogy jótevőjük legyek? Örök életet kellett volna adnom nekik: akkor láthattam volna *örökös haldoklásukat.* Hisz *ehhez* oly jó szemem volt: *qualis spectator pereo!”* Amikor hosszas haláltusája után úgy látszott, ismét erőre kap, ajánlatosnak tartották, hogy párnáival fojtsák meg – kétszeres halált halt.”[3]

Ebben a nietzschei gondolatmenetben ugyanazok a momentumok nyernek különleges hangsúlyt, mint a *Nero*-ban: a szerepjátszás, a hallgatás és a locsogás dichotómiája, a Kosztolányi által a regény egyik vezérmotívumává emelt *qualis artifex…*szavak, a halál pillanatai, különösen Seneca esetében, akinek Sókratésra emlékeztető halálát jelentősen megmásítja Kosztolányi, s annak tacitusi emelkedettségét fecsegéssé változtatja. Sőt, az idézett végén szereplő „kétszeres halál” gondolata is mintha visszaköszönne a regényből, hiszen a XXVIII. fejezet végén, amikor Poppaea megszemléli Octavia levágott fejét, és a halott császárné szeme lassan lecsukódik, Kosztolányi így kommentálja: „Még egyszer meghalt.”

Nietzsche írása tehát fölhívhatta a figyelmet Neróra, annak utolsó szavaira, s innen már csak egy lépésre volt, hogy a hallgató Tiberius helyébe a szintén szótlan Britannicus kerüljön, akinek alakját – a történeti források ellenében – nagyítja föl Kosztolányi.

Takács László

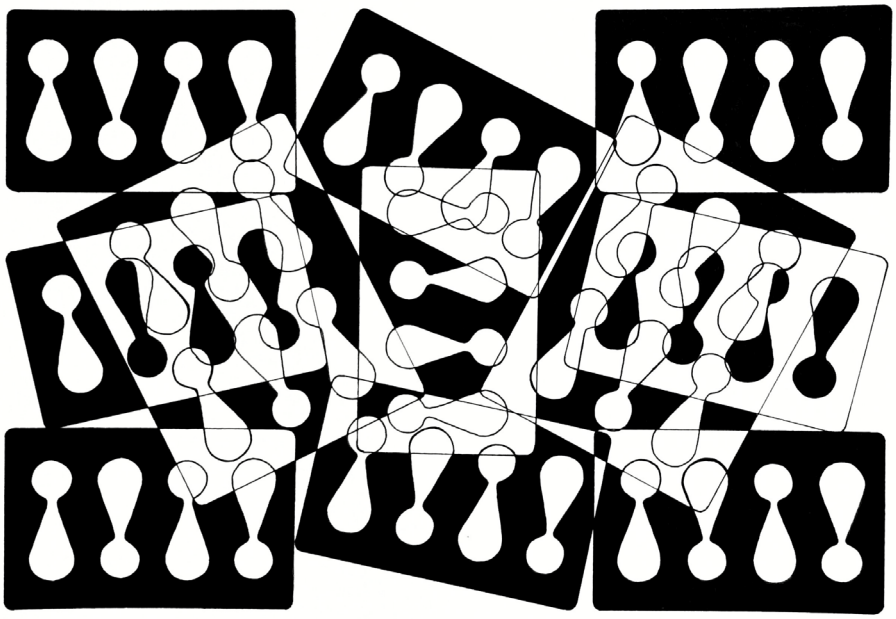

[2] Cikkei megjelentek a Réz Pál által szerkesztett *Európai Képeskönyv*ben. Kosztolányi Dezső, *Európai képeskönyv,* a kötet anyagát összegyűjtötte, a szöveget gondozta, és a jegyzeteket írta RÉZ Pál, Budapest, Szépirodalmi, 1979, 15-24.

[3] In: Friedrich NIETZSCHE Válogatott írásai, válogatta és bevezetéssel ellátta SZÉLL Zsuzsa, fordította SZABÓ Ede, Budapest, Akadémiai, 1984², 160-161.

Elhunyt Fónyad Pál István evangélikus lelkész

Szeptember 17-én elhunyt Fónyad Pál István evangélikus lelkész, az osztrák Martin Luther Bund korábbi vezetője, tiszteletbeli elnöke. Halálhíre kapcsán Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke Facebook-bejegyzését idézzük.

Most érkezett a fájdalmas hír: Fónyad Pál ausztriai evangélikus lelkészünk elhunyt. Tudtam agydaganatáról, és láttam azt az egyszerre bizakodó és reális magatartását, amellyel a betegséget hordozta. „Mélyebbre, mint Isten kezébe nem zuhanunk!” – írta e-mailen pár hete.

Gyülekezeti lelkészként (egy ideig az ausztriai magyarok között) és egyháztörténészként mindig a lelkiismeretesség és az alaposság jellemezte. Hazáját és egyházát a legnagyobb alázattal szolgálta. Egy ideig tanított az Evangélikus Hittudományi Egyetemen is.

Az osztrák Martin Luther Bund vezetőjeként nemzetközi téren is elismerés övezte. Sok lelkész talán nem is tudja, hogy az ordinációra kapott Luther-kabátja őneki köszönhetően érkezett ajándékként az osztrák evangélikusoktól. Szívügyének tekintette a határon túli magyar evangélikusok támogatását is. Hatalmas könyvtárát az erdélyi és a magyarországi evangélikusoknak ajándékozta.

Néhány hónappal ezelőtt fejezte be annak a kötetnek a szerkesztését, amelyet ugyancsak lelkész édesapja, Fónyad (Fuchs) Pál prédikációiból és előadásaiból állított össze. Boldog volt, hogy ez az értékes könyv sokakhoz eljutott. Amikor a címet választotta, talán nemcsak édesapjára, hanem önmagára is vonatkoztatta a megdicsőült Krisztus szavát: *„Elég neked az én kegyelmem!”* (2 Kor 12,9) Ezzel az igével vagyok együtt a gyászolókkal, és búcsúzom Palitól, bölcs, idősebb testvéremtől. (*Forrás: evangelikus.hu*)

Gyermekek oldala - Gyermekek oldala - Gyermekek oldala.

Kányádi Sándor: Világgá ment a nyár

Nyugtalanul aludt az éjszaka a nagy bükkfa. Nem is aludt jóformán, csak sóhajtozott. Alig várta, hogy megvirradjon, hogy szétnézhessen a tájon.

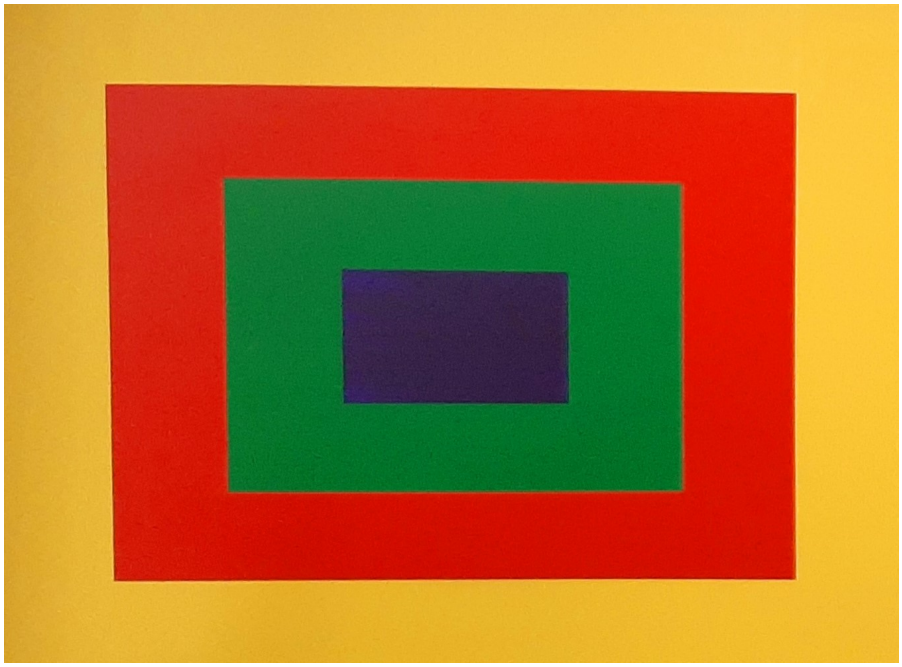

Hunyorogva nézett szembe a kelő nappal.

– Bikmakk, bikmakk! – ébredtek a mókusok is vígan ugrándozva.

Maga alá tekintett az öreg erdő. S hát mit kell látnia: csupa makk, frissen hullott bükkmakk az avar. Annak örültek úgy a mókusok.

– Bikmakk, cseremakk, mogyoró! – ujjongták a mókusok.

S az öreg erdő látta, hogy magányos társa, a tölgy is, amott a tisztáson, tanácstalanul tekint körül.

– Mi történt, szomszéd? – szólt át a bükkerdő a tölgyfának.

– Világgá ment a nyár – felelte a tölgy helyett a mogyoróbokor.

– Világgá, világgá ment – sóhajtott most már a tölgy is.

S már látták is mindannyian a nyár lába nyomát végig a patak mentén húzódó hosszúkás réten.

Kikerics virított mindenütt a nyár nyomán. Füttyszót is hallottak. S látni vélték, mintha egy úrfi forma ugrált volna kikericsről kikericsre, de olyan könnyedén, hogy a finom szirmok meg se rezzentek alatta. Makkot, mogyorót csörgetve táncolt a falu felé.

Az ősz volt.

Bizonyára a diószüretre sietett.

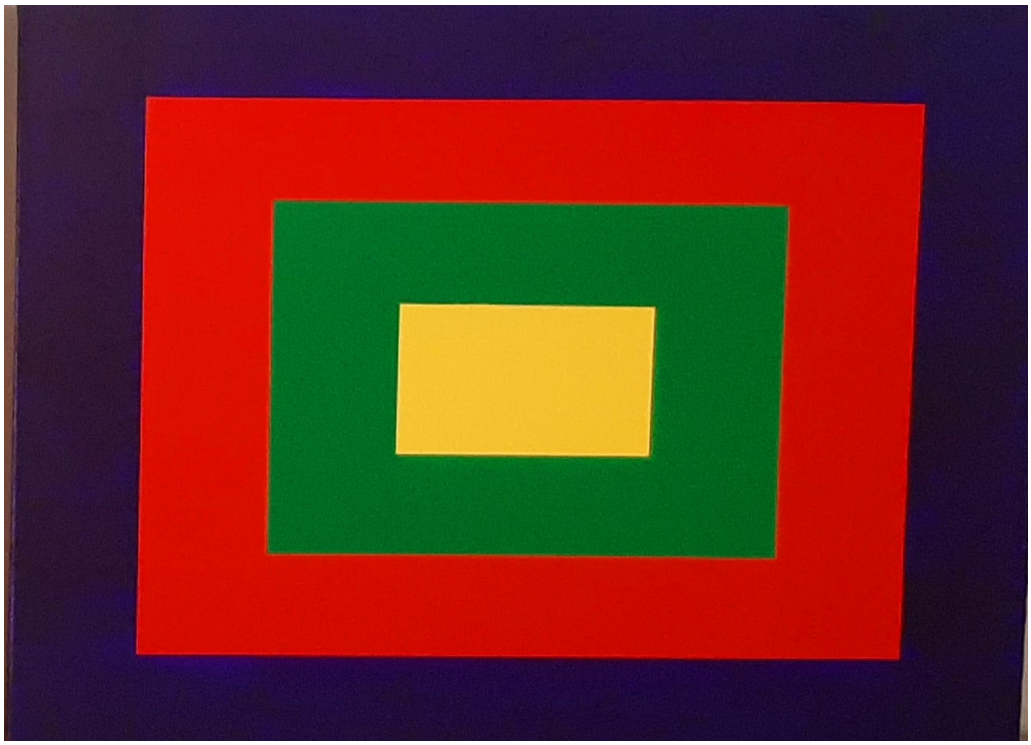

Figyelő Figyelő Figyelő Figyelő

ELŐZETES

A **Bornemisza Péter Társaság** következő, 2021. decemberi rendezvénye az immár hagyományos **Ádvent a könyvtárban**. Közös est a Bécsi Magyar Evangélikus Gyülekezettel.
Időpont*:* 2021. december 5-én, 17:30 órakor**;**
Helyszín: Bécs 6. Capistrangasse 2/15.

A rendezvényeinket az érvényes járványügyi szabályozások betartásával tartjuk meg: kötelező az előzetes regisztráció ezen az e-mail címen <*bornemiszapetertarsasag@gmail.com*>, melyben meg kell adni a résztvevő nevét, címét, telefonszámát, illetve állapotát - vagyis, hogy beoltott, gyógyult vagy negatív PCR teszttel rendelkezik - 3G szabály.

Tisztelt olvasónk!

A Bornemisza Péter Társaság hálásan köszöni eddigi adományait! Igen nehéz anyagi helyzete ellenére sem havi rendezvényeit, sem a *Bécsi Posta* kiadását nem szándékszik megszüntetni vagy kurtítani. Ehhez azonban az Ön segítségére van szüksége.

Lapszámunkhoz ezúttal csekket is mellékeltünk, azzal a kéréssel, hogy lehetőségei szerint támogassa társaságunk irodalmi-művelődési munkáját, valamint lapunk megjelentetését.

Amennyiben hozzájárulását csekk helyett inkább elektronikus úton (e-banking) kívánja eljuttatni, kérjük, az alábbi adatokat használja:
EmpfängerIn: Peter Bornemisza Gesellschaft
Bankverbindung: Unicredit-Bank Austria, 1020 Wien; Rothschildplatz 1
BLZ: 11000 Konto Nr. 00207578600
IBAN: AT58 1100 0002 0757 8600
SWIFT (BIC): BKAUATWW
Verwendungszweck: Az Ön neve + "Spende"

Hozzájárulását előre is köszönjük!

Tisztelettel*:* ***Andorka Hanna, BPT pénztáros***

KIÁLLÍTÁS

Október 19-én nyílik meg a bécsi **Collegium Hungaricumban Nádas Péter *„…mit tesz a fény…”*** című fotókiállítása. A kiállítás mintegy félszáz fotográfiáját mutatja be a fotográfus életművének analóg korszakából. A válogatás széles alkotói időintervallumot ölel fel, mely egészen a korai, 1960-as évek elejétől az 1990-es évekig húzódik.

Absender: P.b.b.
Péter Bornemisza Gesellschaft
A-1060 Wien, Capistrangasse 2/15.

www.bornemisza.at

“Wiener Post“
Gefördert aus Mitteln der
Volksgruppenförderung.
Erscheinungsort: Wien
Verlagspostamt: A-1060 Wien

Österreichische Post AG Info.Mail Entgelt bezahlt

Medieninhaber und Herausgeber: Péter Bornemisza Gesellschaft, A-1060 Wien, Capistrangasse 2/15. Redaktion: Mag. Zoltán Kató
E-Mail: bornemisza@gmx.at Bankverbindung der Gesellschaft: Unicredit-Bank Austria, 1020 Wien, Rotschildplatz 1
BLZ: 11000. Konto Nr. 00207578600, IBAN: AT581100000207578600; SWIFT (BIC): BKAUATWW